

Nr 312.

Av herrar **Rahmn** och **Bagge**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 174 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. har framlagts ett förslag rörande tvångsförflyttning av lärare, som vållat oro såväl inom många kommuner som framförallt bland de lärare, som beröras av förslaget. Förslaget gäller visserligen ej direkt de nu ordinarie lärarna men avser att tillämpas såväl på de lärare, vilka bli ordinarie efter den 1 juli 1935, som på de redan nu ordinarie lärare, som erhålla transport efter den 30 juni 1940. Då bestämmelserna således skulle komma att tillämpas på ett mycket stort antal av nu tjänstgörande lärare, är det mycket förståeligt, att man inom lärarkårerna med viss ängslan motser riksdagens beslut. Även en del av de kommuner, som på grund av olika omständigheter tro sig få mottaga tvångsförflyttade lärare, anse det oriktigt, att de i dessa fall skola avhändas den dem eljest tillkommande rätten att bland de på förslag uppsatta lärarna välja den, som bäst passar förhållandena på skolorten.

Såväl de folkskolesakkunniga som statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framhålla, att en bestämmelse om tvångsförflyttning av de nu ordinarie lärarna ej lämpligen kan införas annat än i samband med en lönereglering — såsom praxis alltid varit i fråga om statstjänstemännen. I detta måste man ge dem fullständigt rätt, så mycket mer som folkskol-lärarna även efter förslagets genomförande skulle vara kommunala tjänstemän, som sökt och erhållit sina platser i vissa kommuner och under förutsättningar, som kanske för den enskilde läraren ej finnes på den plats, dit han tvångsförflyttas.

Såsom nativiteten i vårt land utvecklat sig, är det emellertid tydligt, att tvångsförflyttning inom en ej avlägsen framtid kanske blir oundgänglig. Det förefaller emellertid, som om de svårigheter, som redan nu göra sig gällande, ej skulle i någon nämnvärd grad kunna minskas genom de nu föreslagna bestämmelserna, då de ordinarie lärare, som nu sitta på överflödiga platser, ej kunna tvångsförflyttas. Förslagets bestämmelser kunna endast tillämpas på de tjänster, som framdeles komma att ledigförklaras, och beträffande dem gäller, att innan tjänsten ledigförklaras en noggrann undersökning skall företagas, huruvida inom skoldistriktet i dess helhet någon ordinarie lärare inom den närmaste tiden kan beräknas bli överflödig. Denna

undersökning skall göras av en rad av myndigheter: skolråd och folkskoleinspektör och, om de äro oense, skolöverstyrelsen samt i vissa fall även av domkapitlet, och det finnes ej skäl att antaga, att ej dessa myndigheter skola iakttaga nödig försiktighet. Under sådana förhållanden kommer ej något nämnvärt antal av dessa tjänsters nya innehavare att kunna ifrågasättas till tvångsförflyttning under de närmaste åren.

Så sent som den 20 juli 1933 ha dessutom bestämmelser utfärdats för flyttning av lärare på frivillighetens väg från ett skoldistrikt till ett annat. Det är visserligen sant, att resultatet härav till en början ej motsvarat förväntningarna, men dels ställde sig många kommuner vid den tid, då vederbörande kungörelse utfärdades, i viss mån oförstående till statsmakternas önskemål, dels äro för den enskilde läraren villkoren för frivillig flyttning med hänsyn till flyttningskostnaderna ofördelaktigare än för tvångsförflyttning, dels finnes anledning antaga, att förhållandena komma att utveckla sig i fördelaktigare riktning.

Då de i propositionen föreslagna tvångsförflyttningarna ej kunna förmodas vara till någon nämnvärd nytta under de närmaste åren men likväl skapa ett för det goda förhållandet mellan arbetsgivare och anställda skadligt irritationsmoment, synes det därför lämpligast, att något beslut i denna fråga ej fattas, förrän de nya bestämmelserna om frivillig förflyttning fått verka ytterligare någon tid, eventuellt kompletterade med ändrade villkor för flyttningskostnaderna, och klarhet vunnits, huruvida ej numera tillräckliga överflyttningar kunna åstadkommas på frivillighetens väg. Skulle så ej visa sig vara fallet, bör frågan om tvångsförflyttning på nytt upptagas till prövning. Någon risk med ett uppskov av denna fråga till någon av de närmaste årens riksdagar föreligger säkerligen icke.

Under hänvisning till vad sålunda framhållits få undertecknade föreslå,
att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag rörande tvångsförflyttning av lärare.

Stockholm den 26 mars 1935.

Gösta Rahmn.

Gösta Bagge.